

מראי מקומות - חגיגה

יז.

הי' להם תשלומין כל ז'. ולגבי ה' אבילות, כ"ע מודו (בהמשנה במו"ק יט.) דבזמן המקדש הי' עצרת מבטל אבילות שבעה, ומבואר דחלוק דין זה לאחר חרבן הבית. וע"ע בחק יעקב (תע"ג, א'), שכ' לגבי הא דיכול לברך שהחיינו כל ז' ימי הפסח [אם שכח לברך בליל א' או ב'], דה"ה בעצרת יכול לברך כל ז', דאע"ג שהוא רק ב' ימים, מ"מ יש לה תשלומין כל ז'.

ד. מה חג המצות יש לה תשלומין כל ז'

פרש"י, דקרא דוחגותם בסוכות כתי', וה"ה לחג המצות, שהרי אף הוא שבעת ימים. וע' בטורי אבן שהבין בדברי רש"י דכוונתו לומר דפסח נלמד בבנין אב מסוכות, והק' שיש לפרוך על הבנין אב, דמה לסוכות שכן מרובה מצוותיו, סוכה, לולב, ערבה, וניסוך המים. עוד הק', הא חג הסוכות יש לה תשלומין ח' [ולמה אין למדין ממנו שיש לפסח תשלומין ח']. עוד הק', מה שהק' הגמ' בסמוך נלמוד מסוכות, ואמר'י תפסת מרובה לא תפסת, לימא דשניהם, פסח ושבועות, למדין ח' מחג הסוכות (ולכא' יש להק' עוד, דא"כ נמצא דמה שנלמד מבנין אב חוזר ומלמד בהקש לשבועות בענין קדשים, וזהו שאלת הגמ' בזבחים נ' אם שייך לעשות כן). ולכן ביאר באו"א, דהלימוד הוא מהא דכתי' בפ' בא והי' היום הזה לכם לזכרון וחגותם אותו חג לד'... שבעת ימים מצות תאכלו, וביום השביעי חג לד', ופי' הרמב"ן עה"ת שם שהכוונה שיביאו קרבנם ביום השביעי, ואין לאחרו יותר, אלמא דיכול להביא קרבנו ביום ז'. וע"ש באריכות איך יפרש דגם חוה"מ אי' בתשלומין.

ה. פז"ר

פרש"י, דרגל היינו שיש לה שם רגל בפנ"ע, דהיינו לענין תפלה ובהמ"ז, ותוס' פי' בשם ר"ת דרגל היינו דין לינה, ובשם ר"ח ביאר דרגל היינו לענין אבילות, דשמיני עצרת חשוב כמו ז' ימים. וע"ע בריטב"א בסוכה (מ"ז), דפי' דנחשב רגל בפנ"ע לענין תשלומין, דאם לא הי' ראוי ביום א' דיו"ט, ושוב נעשה ראוי ביום שמיני, דחייב בתשלומין [וזה שייך רק למ"ד כולן תשלומין דראשון, וע"ש מש"כ לבאר לפי מ"ד דכולן תשלומין זה לזה]. וע"ע בדברינו בסוכה (מ"ח) לענין שיר מרש"י והריטב"א שם.

ו. שמיני רגל בפנ"ע הוא

לכא' ק', דלפי מה דסברה הגמ' עכשיו, דשמיני רגל בפנ"ע הוא, ולכן אין בה תשלומין לסוכות, א"כ מ"ש דמקשינן לפסח לומר דאין בו אלא ז' ימים של תשלומין, הא גם יכול להקיש לסוכות, דג"כ אין בו אלא ז' ימי תשלומין. וכ' הריטב"א בר"ה (ד:) דמ"מ עדיף ללמוד מחג המצות, דאין בו מקום לפקפק כלל, משא"כ בחג הסוכות, שיש מקום לומר שיש לה לעצרת ח' ימי תשלומין, וא"כ שפיר הקיש לפסח דוקא. אולם ע' בשפת אמת שם דכ' דא"א לומר דסבר הגמ' דסוכות אין לו אלא ז' ימי תשלומין, דהא משנה שלימה היא דיכול להשלים גם בשמיני עצרת, וגם דוחק לומר דנח' המקשן והתרחץ בזה, וגם א"כ ק' כנ"ל, למה לא הקיש לסוכות אלא לפסח. ולכן כ' דפי' הגמ' כך הוא, שמ"ע רגל בפנ"ע הוא, ואינו נכלל בחג הסוכות, ועיקר ההיקש הוא להורות דשבועות הוא כחג המצות וחג הסוכות, דהיינו ז' ימים. וע"ז תי' הגמ' דכיון דשמי"ע תשלומין דראשון הוא, א"כ שפיר נמשך חג הסוכות לענין זה, ואם שבועות איתקש לזה, תו איתקש ממילא לענין תשלומין ג"כ.

א. ב"ש אומרים יום טבוח אחר השבת

פרש"י, יום טבוח של קרבנות רא'י וחגיגה של יו"ט לאחר השבת, שאין קריבין לא ביו"ט ולא בשבת. והק' תוס', הרי אף ב"ש מודים שיכול להביא שלמים ביו"ט, וא"כ למה גרע מהא דשלמי חגיגה הם, ולמה אין מקריבין שלמי חגיגה ביו"ט. אולם כ' דמהירושלמי משמע כפרש"י, דמשמע דאינו יכול להביא החגיגה ביו"ט משום שאין זמנו קבוע, וא"כ מבואר דמיירי לענין שלמי חגיגה. והק' המהרש"א, הא כמו דשלמי חגיגה נקרא אין זמנו קבוע, כן השלמי שמחה אין זמנו קבוע, וא"כ באיזה שלמים קמיירי. ותי' דאע"ג דתרווייהו אין זמנו קבוע, מ"מ שלמי שמחה קריבין, דמקרו לכם טפי מחגיגה, דכתי' בחגיגה וחגותם אותו חג לד', ולכן אינו יכול להביא החגיגה, ורק שלמי שמחה יכולים להקריב. ומיהו, הק' דבביצה מבואר דסברא זו דירושלמי נאמרה רק לענין רא'י, אבל לענין חגיגה מותר, משום שיש בה צורך הדיוט, וא"כ מותר אף להביא שלמי חגיגה [ויום טבוח לפי"ז הי' רק לענין רא'י].

וע"ע במרומי שדה, שכ' דאמנת אין כוונת רש"י לומר דס"ל לב"ש דאסור מן הדין להקריב החגיגה ביו"ט ביום ראשון, דהא מקרא מלא הוא, דכתי' וחגותם אותו חג לד' שבעת ימים, וא"כ מפורש דיכול להקריבו ביום ביו"ט. ומ"מ, כיון דס"ל לב"ש דסמיכה אסורה ביו"ט, משום דלא אמרי' תיכף לסמיכה שחיטה, א"כ יהיו צריכין כל כלל ישראל להביא קרבנותיהם לבהמ"ק בעיו"ט לסמוך עליהם, ולהמתין שם כל הלילה, או לחזור לביתם ושוב לחזור ביום ראשון, ולכן אמר דהעצה היא להביאם בחוה"מ, ולכן בשבועות צריכים לעשות יום טבוח, כדי להביא בין העולות רא'י ובין השלמי חגיגה אחר יו"ט.

ב. ומודים שאם חלה להיות בשבת שיום טבוח

אחר השבת... ומותרין בהספד ובתענית

הק' המשנה למלך (כלי המקדש ו, ט ד"ה ודע [א]), מהכ"ת יהי' אסורים דצריך מתני' לחדש שהם מותרים. וכ' ליישב שם ע"פ מה שהביא מהירושלמי, דביום שאדם הביא קרבן, אותו יום הוא אסור בהספד ותענית. וא"כ, כיון דכל ישראל מביאין עולותיהן וחגיגותיהן באותו יום, אותו יום צריך להיות אסור בהספד ותענית לכל ישראל, קמ"ל דמותרין, שלא לקיים דברי האומרים וכו'. מיהו, הק' דבירושלמי ג"כ מבואר (והובא בתוס' בעמוד ב' ד"ה אלא) דאסור בעשיית מלאכה ביום שהביא קרבן, ולכן למה לא תנינן גם דמותרים בעשיית מלאכה ביום טבוח שחל ביום א'. וכ' דלפי דברי תוס' בריש מקום שנהגו א"ש, דתוס' שם ס"ל דהאיסור לעשות מלאכה ביום שהביא קרבן הוא איסור דאורייתא, וא"כ י"ל שאין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה [אבל י"ל דאיסור הספד ותענית הוא רק מדרבנן]. אבל לפי תוס' כאן, דהאיסור מלאכה הוא מדרבנן, ק' כנ"ל, ותי' דאפשר דחכמים לא רצו לעקור יום טבוח מכל דיניו, אלא הניחו מקצת לעשות היכר ליום שהוא יום הקרבת קרבן, והניחו אותו באיסור עשיית מלאכה.

ג. מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל ז'

בגדר דין זה של תשלומי עצרת, יש לעי', האם ימים אלו חול גמור לכל העניינים האחרים, או לא. וכ' המג"א (קל"א, י"ח), שיש מקומות שנהגים שלא לומר תחנון ז' ימים אחר שבועות, מפני שהקרבנות